Η ΑΥΤΟΚΡΙΤΙΚΗ ΤΩΝ ΖΑΠΑΤΙΣΤΑΣ

Του Raul Zibechi

Πηγή desinformemonos.org (Μετάφραση ***Calendario*** *Zapatista)*

Έχω σχολιάσει επανειλημμένα το γεγονός ότι η αυτοκριτική έχει εξαφανιστεί από την αριστερά σε όλον τον κόσμο, ακόμη και από εκείνην που αυτοαποκαλείται επαναστατική ή ριζοσπαστική. Το γεγονός ότι μια πρακτική, η οποία έχει κεντρικό ρόλο στην πολιτική, απουσιάζει από τη δράση εκείνων που θέλουν να αλλάξουν τον κόσμο, είναι ένα στοιχείο που οδηγεί στην κατάρρευση, συνολικά, της αριστεράς και των αντι-συστημικών κινημάτων.

Κατά τη διάρκεια της πρώτης εβδομάδας του Αυγούστου, σταθήκαμε μάρτυρες ενός εντελώς πρωτοφανούς συμβάντος μεταξύ των κινημάτων που αγωνίζονται για να αλλάξουν τον κόσμο. Συνέβη στο σπορείο Comandanta Ramona του καρακόλ* της Μορέλια, στη διεθνή συνάντηση Αντιστάσεις και Εξεγέρσεις: «Μερικά μέρη του συνόλου». Κατά τη διάρκεια κάποιων ημερών παρουσιάστηκαν θεατρικά έργα με θέματα που ξεκινούσαν από μια συνέλευση των νεκρών (εκείνων που έπεσαν στον αγώνα), οι οποίοι διδάσκουν στους Ζαπατίστας πώς να μην επαναλαμβάνουν παλαιά λάθη, για να φτάσουν μέχρι τον διάλογο μεταξύ των αγέννητων ακόμα ανθρώπων (που τους υποδύθηκαν εκατό άτομα ντυμένα σαν σπερματοζωάρια και ωάρια), στους οποίους μετέφεραν τις σκέψεις τους.

Χιλιάδες άνθρωποι μπορέσαμε να δούμε και να ακούσουμε τα έργα, από Μεξικανούς και ξένους που συμμετείχαν, μέχρι βάσεις στήριξης**, μέλη της πολιτοφυλακής. Το πιο εντυπωσιακό ήταν το πώς παρουσίαζαν τα λάθη που έκαναν οι Συμβούλια Καλής Διακυβέρνησης*** και οι αυτόνομοι ζαπατιστικοί δήμοι, τις διάφορες μορφές διαφθοράς, όπως υπεξαιρέσεις χρημάτων που ανήκαν σε συλλογικές δομές, μέχρι και τις καταχρήσεις και τις κακές πρακτικές των αρχών.

Ένα πρώτο πράγμα που πρέπει να υπογραμμιστεί είναι ότι οι εκατοντάδες Ζαπατίστας, οι οποίοι ερμήνευαν τα έργα, ήταν όλοι τους πολύ νέοι στην ηλικία, με ίση συμμετοχή των δύο φύλων. Ο τρόπος ερμηνείας και η συμπεριφορά τους πάνω στην τεράστια σκηνή που βρίσκεται στο κέντρο του σπορείου (μεγέθους γηπέδου ποδοσφαίρου) αποκαλύπτουν ότι είχαν πραγματοποιηθεί πρόβες για μήνες με τη συμμετοχή των βάσεων στήριξης διαφορετικών κοινοτήτων και καρακόλ, πράγμα που δείχνει την ύπαρξη ενός τεράστιου έργου συντονισμού μεταξύ των ζαπατιστικών περιοχών

για τη συγγραφή σεναρίων και για τις πρόβες για ένα μεγάλο χρονικό διάστημα. Αυτό που παρέμεινε αθέατο μου φαίνεται εξίσου σημαντικό με αυτό που ακούσαμε.
Αλλά αυτό που μου φαίνεται σχεδόν απίστευτο στην αυτοκριτική, επειδή δεν είχε συμβεί ποτέ, αυτό που δεν το είχα δει ποτέ σε περισσότερα από 55 χρόνια πολιτικής και κινηματικής στράτευσης, είναι το πώς, το πού και το για ποιον. Η αυτοκριτική ήταν δημόσια, μπροστά στις βάσεις στήριξης και στους Μεξικανούς και ξένους συμμετέχοντες, καθώς και σε όσους παρακολουθούσαν εξ αποστάσεως μέσα από δίκτυα και πλατφόρμες. Την άσκησαν απλοί άνθρωποι, νεαροί Ζαπατίστας, οι οποίοι αμφισβητούσαν τους τρόπους με τους οποίους ενεργούσαν οι δικές τους αρχές διακυβέρνησης. Την παρουσίασαν υπό μορφή θεατρικών παραστάσεων, με μια καλή δόση χιούμορ, κάτι που δεν σημαίνει ότι οι κριτικές δεν ήταν αυστηρές ή/και δεν πήγαιναν εις βάθος, αλλά αποκαλύπτει μια κατάσταση που χαρακτηρίζεται από μια διάθεση γαλήνια και στοχαστική.
Στην πολιτική κουλτούρα στην οποία ανατραφήκαμε κατά τη διάρκεια της παγκόσμιας επανάστασης του 1968 (όπως την αποκαλούσε ο Wallerstein), η αυτοκριτική ήταν σημαντική, αλλά με την πάροδο του χρόνου έγινε σχεδόν ανύπαρκτη και όλα τα κακά άρχισαν να αποδίδονται στον εχθρό. Ίσως γι’ αυτό ο υποδιοικητής Μωυσής, ο οποίος παρενέβη πολλές φορές κατά τη διάρκεια της συνάντησης, τόνισε ότι «δεν προέρχονται όλα τα προβλήματα από τον καπιταλισμό» (παραθέτω από μνήμης). Σε γενικές γραμμές, εάν και όταν υπάρχει αυτοκριτική, αυτή μέχρι τώρα προέρχεται από την ηγεσία, ποτέ -μα πραγματικά ποτέ- από τη βάση. Οι ηγέτες ήταν αυτοί που αποφάσιζαν ως τώρα τι ήταν σωστό και τι λάθος, και η υπόλοιπη οργάνωση τους ακολουθούσε προς αυτή την κατεύθυνση. «Κάθε βάση στήριξης πρέπει να μπορεί να ασκεί κριτική στην διακυβέρνησή της», ειπώθηκε σε μία από τις θεατρικές παραστάσεις.
Στον ζαπατισμό υπάρχει μια ριζική αντιστροφή αυτής της ιεραρχικής πρακτικής. Η αυτοκριτική δεν είναι μόνο δημόσια και ανοιχτή, αλλά γίνεται από κάτω προς τα πάνω. Θα ήταν κάτι πολύ διαφορετικό αν συνοψιζόταν σε ένα ανακοινωθέν. Το γεγονός ότι είναι η βάση των Ζαπατίστας αυτή που την πραγματοποιεί αποδεικνύει δύο βασικά πράγματα: την ανυποχώρητη σθεναρή και επίμονη ηθική σταθερότητα και συνέπεια , καθώς και την πολιτική απόφαση ότι είναι οι οργανωμένες κοινότητες αυτές που καθορίζουν την πορεία του κινήματος. Αυτό δεν σημαίνει ότι ο

capitan Μάρκος, ο υποδιοικητής Μωυσής ή η CCRI (Παράνομη Επαναστατική Ιθαγενική Επιτροπή) δεν έχουν κανένα ρόλο, αλλά ότι έχουν λάβει την ηθική και πολιτική απόφαση να διοικούν υπακούοντας, πράγμα που δεν είναι συνθηματολογία, αλλά συγκεκριμένη και πραγματική πρακτική, η οποία καθοδηγεί τις ενέργειές τους.
Από εκεί ίσαμε το γκρέμισμα της ιεραρχικής πυραμίδας ήταν μονάχα ένα βήμα, το οποίο έγινε επίσης συλλογικά, από κάτω προς τα πάνω. Πρώτα, θυμήθηκαν τα θετικά στοιχεία των Συμβουλίων Καλής Διακυβέρνησης και των αυτόνομων δήμων, που δεν είχαν μόνο προβλήματα, αλλά λειτούργησαν και ως σχολείο για την αυτονομία.
Φτάνοντας σε αυτό το σημείο εγώ, καθώς και οι συμμετέχοντες με τους οποίους μπόρεσα να μοιραστώ τις απόψεις μου, πιστεύω ότι πρέπει να υποκλιθούμε μπροστά στον EZLN και τις βάσεις στήριξης, για τη συνέπεια τους, για το ότι είναι αυτό που είναι και μας δείχνουν δρόμους που δεν είχε διανύσει ποτέ πριν κανένα κίνημα, σε όλο τον κόσμο, σε όλη την ιστορία. Η ζαπατιστική επανάσταση είναι μια πραγματική επανάσταση, που δεν παίζει με τις λέξεις, αλλά δείχνει πρακτικές για την αλλαγή εις βάθος, μη καπιταλιστικές, μη πατριαρχικές.
Μεγάλωσα και διαμορφώθηκα στα χρόνια της κινεζικής πολιτιστικής επανάστασης, στην οποία προσχώρησα ιδεολογικά με ενθουσιασμό, επειδή πίστευα ότι ήταν η συνέχιση του αγώνα μετά την κατάκτηση της εξουσίας, σε αντίθεση με ό,τι είχε συμβεί στη Σοβιετική Ένωση, όπου κάθε κριτική από τα κάτω καταστελλόταν. Στη συνέχεια μάθαμε ότι η κινητοποίηση των μαζών είχε προωθηθεί από τις κομματικές ηγεσίες, για να επιλυθούν διαμάχες μεταξύ των ελίτ χρησιμοποιώντας τις μάζες, όπως πάντα. Αυτό είναι φρικτό, γιατί χύθηκε αίμα των από κάτω για να ενισχυθεί η πυραμίδα.
Σε τούτες τις στιγμές του παγκόσμιου ζόφου, των γενοκτονιών και των σφαγών που επιτελούν οι από πάνω, ο ζαπατισμός είναι η μόνη ελπίδα. Ακέραιος, ακηλίδωτος, με λάθη αλλά χωρίς φρικαλεότητες. Αποτελεί την εξαίρεση στον μικρό αντι-συστημικό κόσμο, και ως τέτοια πρέπει να τον αναγνωρίσουμε. Οι Ζαπατίστας το πέτυχαν χωρίς να παραδοθούν, χωρίς να πουληθούν, χωρίς να υποκύψουν… και χωρίς να παραδώσουν τα όπλα.
****
**Caracol, στο πρωτότυπο. Σύμβολο αιώνων για τους πολιτισμούς Μάγια, η λέξη στα ισπανικά σημαίνει σαλιγκάρι, σπείρα αλλά και*

κοχύλι. Έτσι ονόμασαν οι Ζαπατίστας τα οργανωτικά και διοικητικά κέντρα των εξεγερμένων αυτόνομων κοινοτήτων, που δημιουργήθηκαν το 2003. (ΣτΜ)
***Ο "κορμός" του ζαπατιστικού κινήματος. Οι βάσεις στήριξης του EZLN αποτελούνται από χιλιάδες γυναίκες, άνδρες και παιδιά που ζουν, οργανώνονται και αγωνίζονται στις εξεγερμένες αυτόνομες ζαπατιστικές κοινότητες. (ΣτΜ)*
**** Τα καρακόλ ήταν η έδρα των Συμβουλίων Καλής Διακυβέρνησης, δηλαδή των τοπικών αυτόνομων κυβερνήσεων των ζαπατιστικών λαών, τα μέλη των οποίων ορίζονταν από τις συνελεύσεις των κοινοτήτων ήταν ανακλητά ανά πάσα στιγμή και εναλλάσσονταν στα διοικητικά καθήκοντά τους κυκλικά. Τα Συμβούλια καταργήθηκαν πριν δύο περίπου χρόνια. (ΣτΜ)*
Υ.Γ.: Η ΑΥΤΟΚΡΙΤΙΚΗ ΤΩΝ ΖΑΠΑΤΙΣΤΑΣ
είναι ο τίτλος άρθρου γραμμένου «εν θερμώ» (11/8) από τον δημοσιογράφο, συγγραφέα και σύντροφο στους αγώνες της Λατινικής Αμερικής Raúl Zibechi (https://en.wikipedia.org/wiki/Ra%C3%BAl_Zibechi).
Δημοσιευμένο στο site δημοσιογραφικής ενημέρωσης και σχολιασμού "από τα κάτω" desinformemonos (https://desinformemonos.org), με αφορμή τη συμμετοχή του R. Zibechi στη συνάντηση των Ζαπατίστας με αντικαπιταλιστικά κινήματα από όλο τον κόσμο, την πρώτη και τη δεύτερη εβδομάδα του Αυγούστου